

OBEČNÁ A ALTERNATIVNÍ DIDAKTIKA

MGR. ZDENĚK HROMÁDKA, PH.D.

13549@mail.muni.cz

MOTIVACE

- Vnější
- Vnitřní

MOTIVACE VNĚJŠÍ

- Trest – známky, práce, selhání, aj.
- Odměna – pochvala, satisfakce, aj.

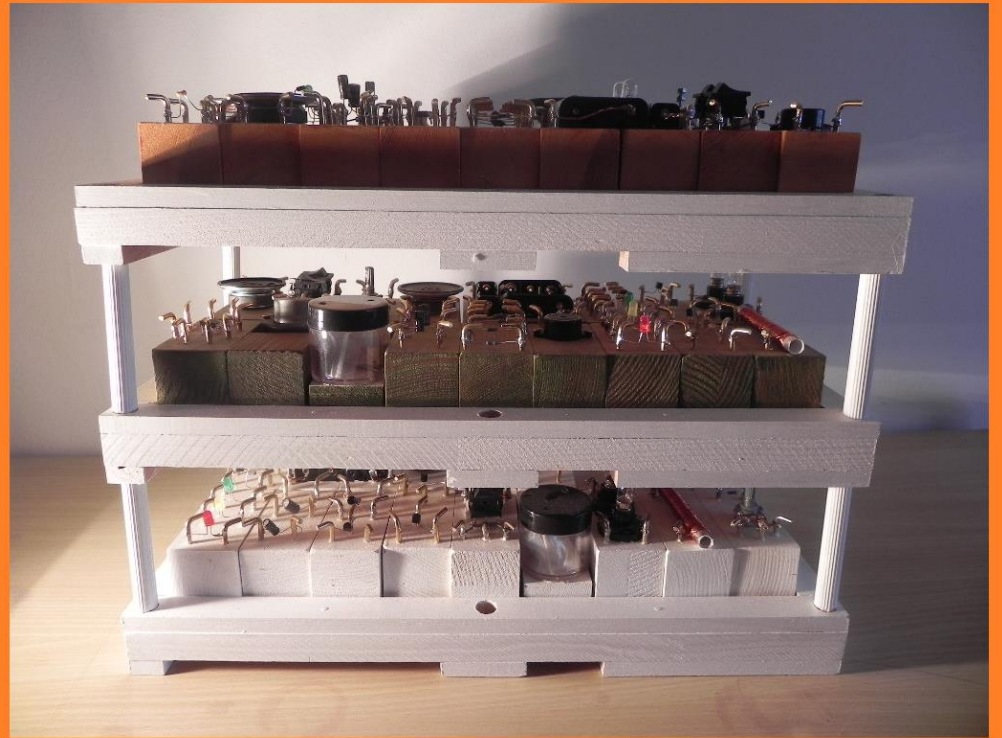

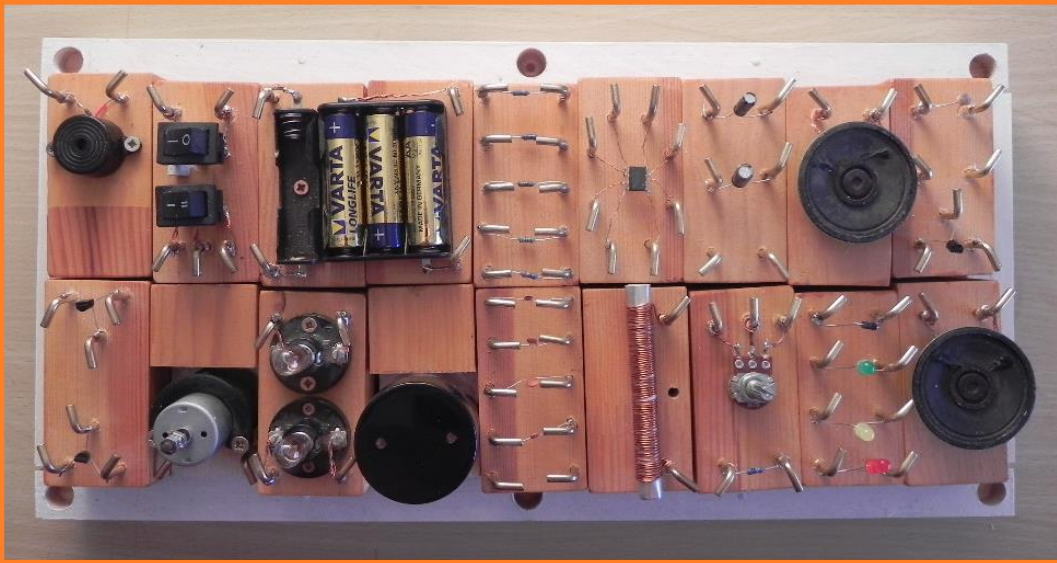
MOTIVACE VNITŘNÍ

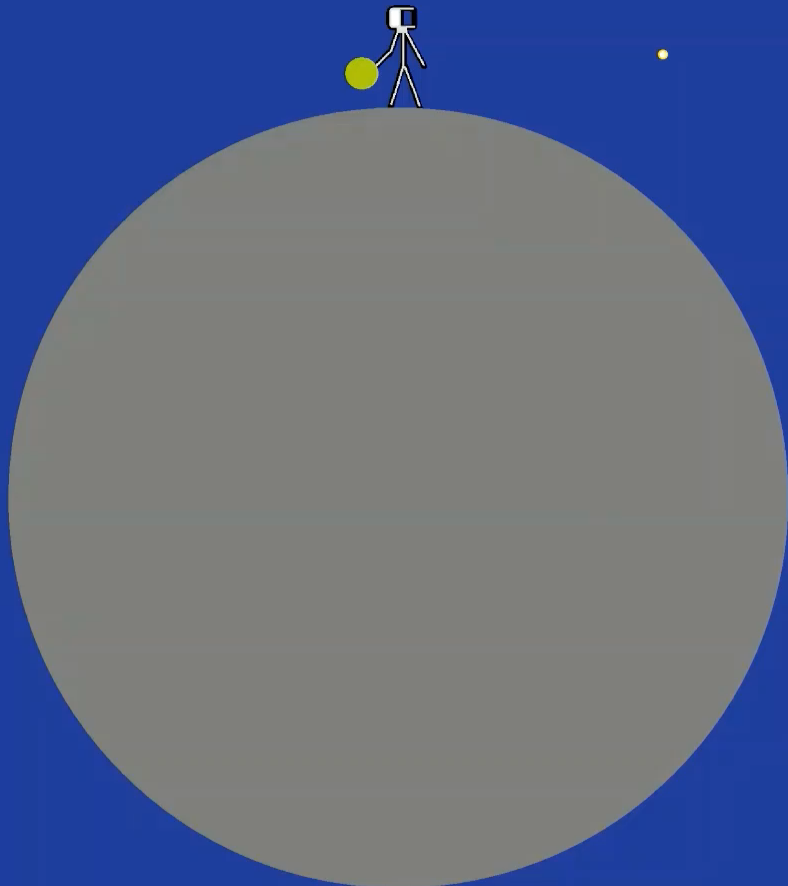
TOUHA PO VŽDĚLÁVÁNÍ

- Vyvolání zvědavosti (zvídavosti)
- Problém (touha vypořádat se s výzvou)
- Souvislost s praxí
- Efektní jevy – vyučování prostřednictvím zábavy

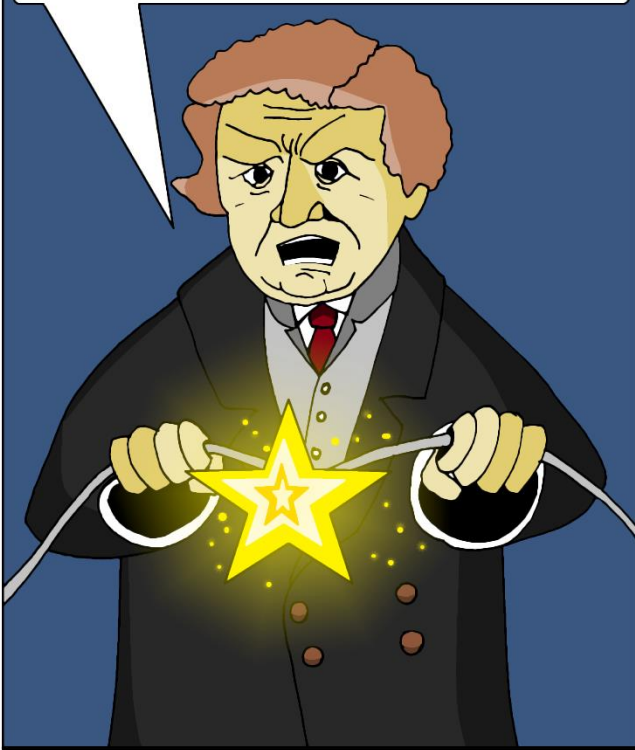
...A PŘECE SE TOČÍ.

...JO, ALE TROCHU
JINAK, NEŽ SI MYSLÍŠ,
GALILEO.

AU!

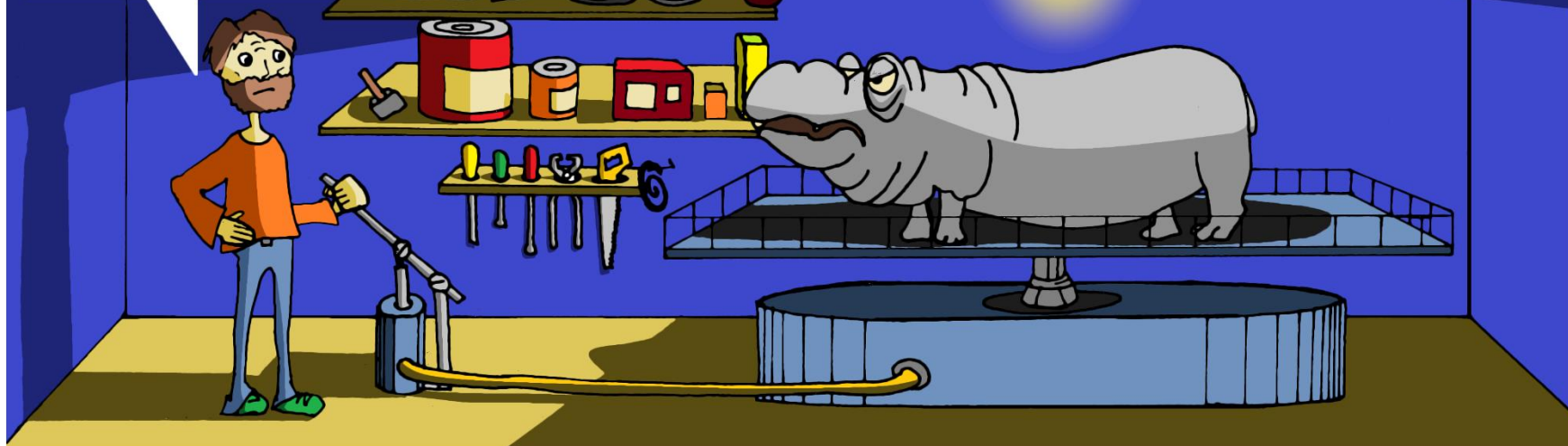
HMM, PŘI TOMTO NAPĚTÍ
MNĚ PROUD ZPŮSOBIL
BOLEST. CO SE ASI STANE,
KDYŽ NAPĚTÍ TŘIKRÁT
ZVÝŠÍM?

AU! AU! AU!

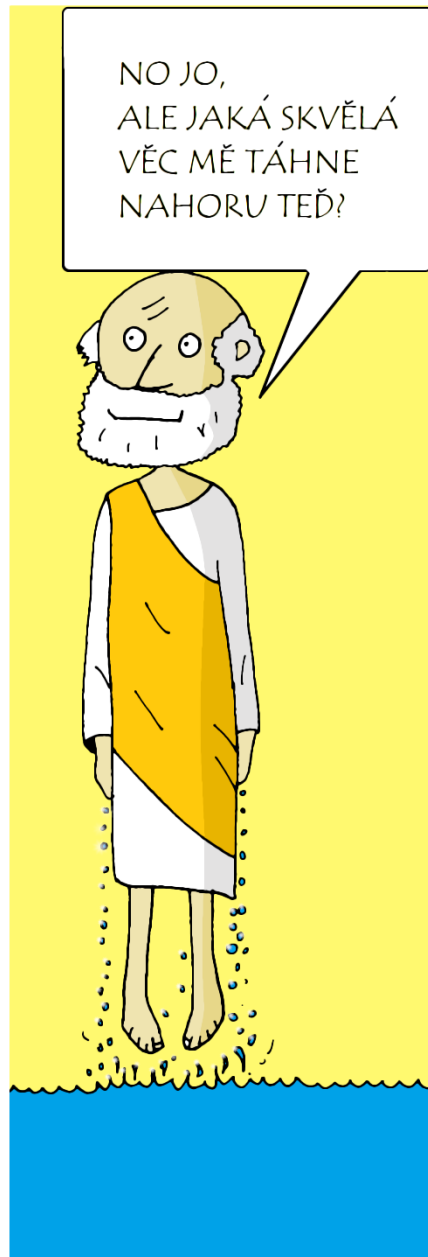
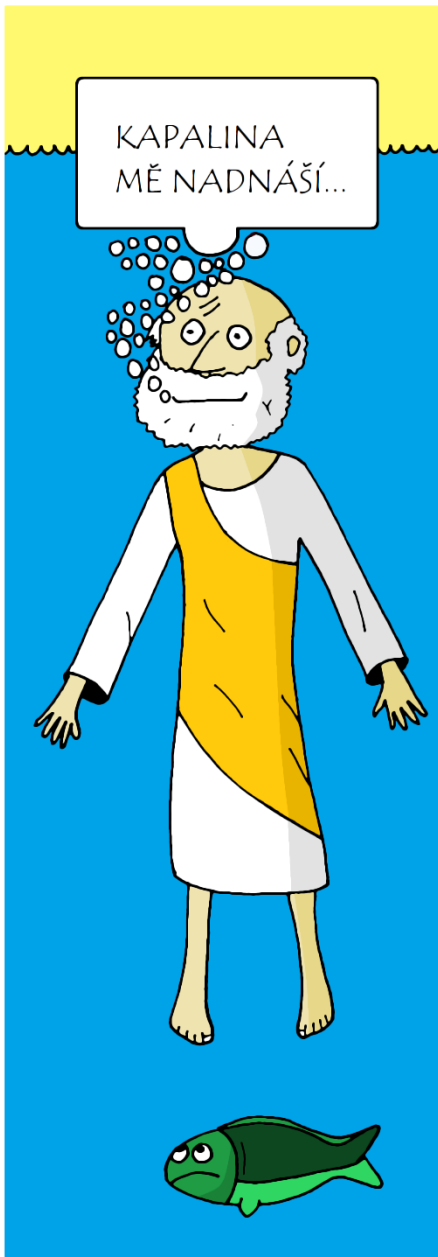

POMOCÍ SVÉHO SKVĚLÉHO HYDRAULICKÉHO
ZVEDÁKU DOKÁŽU ZVEDNOUT DOSPĚLÉHO
HROCHA.

...TAK O DVA
MILIMETRY.

MĚŘENÍ OBVODU ZEMĚ

Urči obvod Země trojčlenkou

Zadání:

- Obvod Země?
- Plný úhel: **360°**
- Vzdálenost mezi Alexandrií a Asuánem je **$s = 794 \text{ km}$**
- Úhel, který svírají gnómony v Alexandrii a Asuánu: **$\alpha = 7^\circ$**

MĚŘENÍ OBVODU ZEMĚ

Trojčlenka (přímá úměrnost):

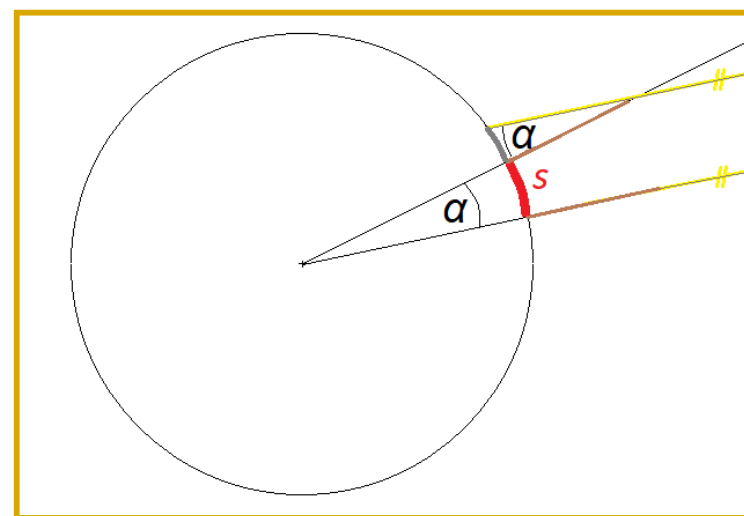
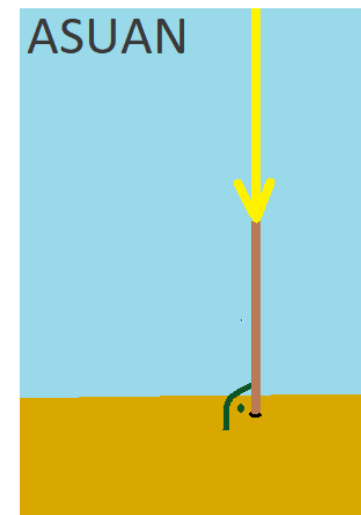
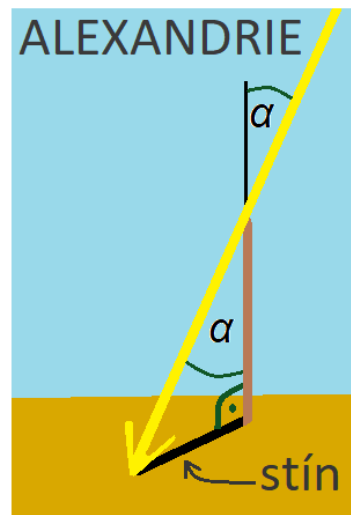
7,13° 793,6 km

360° x km

$$\frac{x}{793,6} = \frac{360}{7,13}$$

$$x = \frac{360}{7,14} \cdot 793,6$$

$$x \approx 40\,000 \text{ km}$$

ORGANIZAČNÍ FORMY VÝUKY

- Vyučování je třeba podřít (podle aktuálních podmínek a potřeb) vhodné organizační formě.
- Volba organizační formy výuky do jisté míry závisí na učiteli a do značné míry na okolnostech.

ORGANIZAČNÍ FORMY VÝUKY

FRONTÁLNÍ VYUČOVÁNÍ

- Nejtradičnější forma výuky
- Tento způsob vyučování by měl být založen na interakci
- Problém nastává, když sklouzne do situace, kdy učitel předává a žáci pasivně přijímají učivo
- Hromadná forma výuky – zapomíná se na individuální přístup

ORGANIZAČNÍ FORMY VÝUKY

SKUPIONOVÉ VYUČOVÁNÍ

- Interakce mezi učitelem a žákem a mezi žáky navzájem
- Kooperativní vyučování
- Lavice bývají uspořádány do kruhu (aby se smazalo dominantní postavení učitele)
- Učitel má nelehkou roli, musí:
 - vybrat vhodné skupiny
 - zajistit, aby všichni participovali
 - zhodnotit výkon jednotlivých žáků (to není zrovna lehké)

ORGANIZAČNÍ FORMY VÝUKY

INDIVIDUALIZOVANÉ VYUČOVÁNÍ

- Žáci zpracovávají dané učivo samostatně
- Učitel se spoléhá na cílevědomost a píli žáků
- Role učitele – supervize
- Pomůcky: – encyklopedie, mapy, modely, PC, aj.
- Daltonský plán
- Bloom – není dobré rozdělovat žáky podle inteligence (vzdělávání je dobré přizpůsobit individuálnímu tempu žáka)

ORGANIZAČNÍ FORMY VÝUKY

PROJEKTOVÉ A TEMATICKÉ VYUČOVÁNÍ

- Tematické vyučování (často se zaměřuje s projektovým)
- PV a TV: žáci zpravidla řeší komplexní problémy (musí je nahlížet z mnoha stran – například prizmatem několika různých oborů).
- PV a TV překonává roztržitost jednotlivých poznatků získaných v jednotlivých předmětech. Jevy se zkoumají v kontextu života.

ORGANIZAČNÍ FORMY VÝUKY

PROJEKTOVÉ VYUČOVÁNÍ

- V úvodu projektu se zvolí skutečný a komplexní problém (např. životní prostředí v dané obci). Následuje diskuse nad problémem.
- Poté se zformulují úkoly, které je třeba provést pro vyřešení problému a určí se, kdo a jak je vyřeší.
- Pak přijde fáze skutečného řešení problému – studium problému, rešerše literatury, cesty do terénu, fotografování, pozorování, studium příslušných dokumentů atd.
- V závěru projektu pak dojde k zveřejnění výsledků a k promyšlené zpětné vazbě.

ORGANIZAČNÍ FORMY VÝUKY

DALŠÍ FORMY VYUČOVÁNÍ

- Exkurze (prostředí mimo školu – například pracoviště související s daným učivem, podporuje názornost);
- Diferencované vyučování (vytváření skupin žáků podle určitých vlastností, např. IQ – vždy hrozí nebezpečí segregace, diskriminace či elitářství);
- Domácí práce žáků; otevřené vyučování (společná činnost v kruhu, svobodná práce, týdenní plánování, aj.)

PŘÍPRAVA NA VYUČOVÁNÍ

- Placená příprava
- Naprostá většina učitelů (alespoň v počátcích profesní dráhy) nenechává přípravu pouze na paměti
- Nikde není předepsaná forma přípravy

PŘÍPRAVA NA VYUČOVÁNÍ

Typy příprav na vyučování (podle Kalhous, Obst 2009)

- první typ: blesková příprava (Co?, Jak?; Obsah, Neformulují se cíle – předpokládá se, že jsou v učebnici – příprava podle učebnice)
- druhý typ: Co už bylo? Čeho chci dosáhnout? Jak a čím toho dosáhnout? Jaké bude mít tato hodina důsledky?

PŘÍPRAVA NA VYUČOVÁNÍ

třetí typ (nejnáročnější):

- **cíle**
- **prostředky**
- **časový projekt výuky (harmonogram výuky předmětu, harmonogram hodiny)**
- organizace podmínek výuky
- zvláštní didaktická hlediska (prekoncepty, mezipředmětové vazby, atd.)
- výchovné využití vyučování (také průřezová témata a kompetence RVP)

PŘÍPRAVA PREZENTACE

- Raport-úvod
- Osnova
- Jen body – text umíme nazpaměť
- Využít všech možností názornosti (vedoucích k výukovému cíli)
- Zpětná vazba
- Závěr (shrnutí, opakování, procvičování)

LITERATURA

- CHRÁSKA, M. *Didaktické testy*. Brno : Paido, 1999. ISBN 80-85931-68-0.
- KALHOUS, Z., OBST, O. a kol. *Školní didaktika*. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.
- PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.
- SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. Praha : Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1821-7.

